

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

תוכן עניינים

- א. לא שנו אלא בשתי מיתות אבל במיתה אחת דנין ... אין דנין שנים ביום אחד ואפילו בנואף ונואפת ... בבת כהן ובוועלה או בבת כהן וזוממי וזוממיה.....2
- ב. שמעתי שבית דין מכין ועונשין שלא מן התורה ולא לעבור על דברי תורה אלא כדי לעשות סייג לתורה ומעשה באחד שרכב על סוס בשבת .. שוב מעשה באדם אחד שהטיח את אשתו.....2
- ג. כיצד תולין אותו משקעין את הקורה בארץ והעץ יוצא ומקיף שתי ידיו זו על גב זו ותולה אותו.....4
- ד. לן עובר עליו בלא תעשה ... כל המלין את מתו עובר בלא תעשה הלינהו לכבודו להביא לו ארון ותכריכים אינו עובר עליו.....4
- ה. ולא היו קוברין אותו בקברות אבותיו אלא שתי בתי קברות היו מתוקנין לבית דין אחת לנהרגין ולנהנקין ואחת לנסקלין ולנשרפין.....6
- ו.נתעבל הבשר מלקטין את העצמות וקוברין אותן במקומן.....7
- ז. והקרובים באים ושואלים בשלום הדיינין ובשלום העדים כלומר שאין בלבנו עליכם שדין אמת דנתם.....7
- ח.ולא היו מתאבלין אבל אוננין שאין אנינות אלא בלב.....7
- ט. והומת ותלית ממיתין אותו ואחר כך תולין אותו הא כיצד משהין אותו עד סמוך לשקיעת החמה וגומרין את דינו וממיתין אותו ואחר כך תולין אותו אחד קושר ואחד מתיר כדי לקיים מצות תלייה.....8
- י.מי שאינו מחוסר אלא קבורה יצא זה שמחוסר קציצה וקבורה.....8
- יא.רמז לקבורה מן התורה מניין תלמוד לומר כי קבור תקברנו מכאן רמז לקבורה מן התורה.....8
- יב. דאמר לא בעינא דליקברוה להווא גברא אי אמרת משום בזיונא הוא לא כל כמיניה ואי אמרת משום כפרה הוא הא אמר לא בעינא כפרה מאי.....11
- יג. איבעיא להו הספידא יקרא דחיי הוי או יקרא דשכבי הוי למאי נפקא מינה דאמר לא תספדוה להווא גברא אי נמי לאפוקי מיורשין.....11

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

דף מו.

א. לא שנו אלא בשתי מיתות אבל במיתה אחת דנין ... אין דנין שנים ביום אחד ואפילו בנואף ונואפת ... בבת כהן ובועלה או בבת כהן זוממי זוממיה

כבר התבאר לעיך דף לה: צריכין בית דין להתיישב בדיני נפשות ולהמתין ולא יאיצו, וכל בית דין שהרגו נפש בשבע שנים הרי אלו חבלנין, אף על פי כן אם אירע להם להרוג בכל יום ויום הורגין.

אבל אין דנין לעולם שנים ביום אחד אלא דנין זה היום והשני למחר, היו שניהם בעבירה אחת ומיתה אחת¹, כגון נואף עם נואפת² דנין שניהם ביום אחד.

לפיכך אם היה הנואף בועל בת כהן הואיל והוא בחנק והיא בשריפה אין הורגין שניהן ביום אחד.

ב. שמעתי שבית דין מכין ועונשין שלא מן התורה ולא לעבור על דברי תורה אלא כדי לעשות סייג לתורה ומעשה באחד

¹ מלשון רבינו נראה שמפרש דלא כרש"י (סנהדרין מ"ו ע"א ד"ה אבל), וכוונתו דשנים שמחללין שבת אף ע"פ שמיתתן שוה אין זה בכלל עבירה אחת, דכל אחד מחלל שבת בפני עצמו, ודוקא בנואף שלא מצי לעשות העבירה בלא הנואפת, או הנשכב וזכור וכיו"ב, ולכן א"ש מה דמביא מהא דתלה שמעון ב"ש שמונים נשים ביום אחד, שעשה שלא מן הדין, רק להוראת שעה שכולם מכשפים היו, ואין זה עבירה אחת, שאחת לא שייכא לחברתה, וכל אחת נהרגה על מה שכשפה, והוי שתי עבירות, אבל בעדים שהומו, הלא אם הוכחש אחד מהן אפילו הן מאה בטלה עדות כולן מיקרי עבירה אחת, שמכללן נעשה עבירה אחת, ורש"י (שם) ותוס' (שם ד"ה שתי) הוצרכו לדהוק לפירושם משום דכשוף יש באוב ויש בהובר חבר יעו"ש

אבל זה הביא לרש"י לפרש בדרך אחר, ודוק:

² דע דאפילו המקור עבירה אחת ומיתה אחת, מ"מ אם העבירות נפרדין כגון בכישוף שיש בהם כישוף ואוב וידעוני והובר חבר ועוד אין דנין ביום אחד כמבואר שם (מו א). וזה דבועל נשואה בת כהן אין מיתתן שוה שם (עו א) דהיא בשריפה ואין בועלה בשריפה ע"ש. ערוה"ש העתיד סנהדרין נט יב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

שׂרַב עַל סוֹס בַּשַּׁבַּת .. שׂוֹב מַעֲשֵׂה בָאָדָם אֶחָד שֶׁהִטִּיחַ אֶת

אֶשְׁתּוֹ

כבר התבאר במסכת יבמות דף צ: אף על פי שאין³ דנין בזמן הזה דיני נפשות ולא דיני מכות ולא דיני קנסות, אם רואין הב"ד שצורך שעה הוא שהעם פרוצים בעבירות, ולא דוקא כל העם אלא אפילו אחד מהם, יכולין לקנסו שלא כפי הדין כפי ראות עיניהם. רק כשהעם פרוצים, יכולין לתקן ולגדור כל העם, ולענוש להעובר תקנתם אף שאין העובר פרוץ שקבלו רבותינו ז"ל שמשום תיקון וישוב העולם או לעשות חזק לקיום התורה, דנין בין מיתה בין ממון בין כל מיני עונשין. ולמדה מקראי דעזרא דכתיב (עזרא ז פסוק כו) דִּינָה לְהוֹא מִתְעַבֵּד מִנָּה הֵן לְמוֹת הֵן לְלִשְׁרֵשֵׁי הֵן לְעַנְשׁ נַכְסִין וְלְאַסוּרִין.

ואם הוא אלם חובטין אותו ע"י גוים ואומרים לו עשה מה שישראל אומרים לך, ובלבד שיהיו כל מעשיהם לשם שמים. ולא לכל הדיינים ניתן הרשות הזה אלא דוקא לגדול שבדורו או טובי העיר שהמחום רבים עליהם. ואפילו אין בדבר עדות גמורה שהיה מתחייב על פיהם בדין בזמן שהיו דנין דיני נפשות, אלא שיש רגלים לדבר וקלא דלא פסיק ואומדנא דמוכח שנראה להם שיש צורך שעה בכך לדונו בכך אפילו על פי עדים קרובים או עד מפי עד וכהאי גוונא, הרשות בידם כדי לעשות סייג לתורה, שכיון שרואין שפרצו העם בדבר יש להם לגדור ולחזק הדבר כפי מה שיראה להם, הכל הוראת שעה ולא שיקבעו הלכה לדורות.

וכן יש להם להלקות אדם ששמועתו רעה והעם מרננים אחריו שהוא עובר על העריות, ומלקין אותו עליו כי לא טובה השמועה. והוא שיהיה קול שאינו פוסק ולא יהיו לו אויבים שמוציאין עליו דבה רעה. וכן מבזין את מי ששמועתו רעה ומבזין את יולדיו בפניו כדי שיוכחוהו. וכן יש להם רשות להפקיר ממון שיש לו בעלים ולאבדו כדכתיב (עזרא י פסוק ח) יְהָרֵם פֶּל כְּכוֹשׁוֹ. והכל כפי מה שרואין לגדור פרצת הדור ולקנוס אלם ולנדותו ולהחרימו ולקללו ולהכותו ולתלוש שעריו ולאוסרו בבית האסורים ולהשביעו בשם על כרחו שלא יעשה ושלא עשה, כל אלו הדברים כפי מה שיראה לדיין שזה צריך לכך והשעה צריכה לכך.

³ שו"ע ונו"כ מחו"מ והלבוש שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

ובכל יהיו מעשיו לשם שמים ולא להוסיף כבודו אלא להוסיף כבוד המקום, וגם לא יהא כבוד הבריות קל בעיניו, וכדי שלא יטעו לומר שדנין דינין הללו בזמן הזה, אין דנין המתחייב ממש כפי מה שחייבתו התורה אלא עונש אחר, כגון הורג נפש במזיד שנתחייב מיתה מן התורה, עכשיו אין ממיתין אותו אלא מכהין את עיניו וכהאי גוונא כיוצא בו לקטוע לו אבר אפילו בלא התראה, ולא לחייבו לגמרי כדין תורה⁴.

ג. כיצד תולין אותו משקעין את הקורה בארץ והעץ יוצא

ומקיף שתי ידיו זו על גב זו ותולה אותו

כיצד מצות⁵ הנתלין אחר שסוקלין אותן משקעין את הקורה בארץ ועץ יוצא ממנה ומקיפין שתי ידיו זו לזו ותולהו⁶ סמוך לשקיעת החמה⁷ ומתירין אותו מיד, ואם לן עוברין עליו בלא תעשה שנאמר לא תלין נבלתו על העץ.

ד. לן עובר עליו בלא תעשה ... כל המלין את מתו עובר בלא

תעשה הלינהו לכבודו להביא לו ארון ותכריכים אינו עובר

עליו

כל המלין⁸ את מתו עובר עליו בלא תעשה ואפילו הרוגי בי"ד חייבים לקברם בו ביום וכן הנתלין שהתבארו לעיל תולהו סמוך לשקיעת החמה ומתירין אותו מיד ובכולם אם לן עוברין עליו בלא תעשה שנאמר (דברים כא פסוק

⁴ ומעשה באלמנה שנתעברה מגוי והיה הענין מפורסם, והסכים הרא"ש [בתשובות כלל יח סי' יג] להתוך חוממה כדי לשחת תואר פניה ושתתנגה על מנאפיה, ודבר זה יעשו לה פתאום כדי שלא תצא לתרבות רעה להציל עצמה. וגם טוב לקונסה עוד בממונה לפי עושרה לאדוני העיר ולעניי העיר

⁵ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק טו הלכה ז

⁶ לא נתבאר בדברי רבינו מאיזה מקום תולין אותו אבל רש"י כתב ותולה אותו בידו ומשמע שלא היו תולין אותו מן הגרון כדרך שהמלכות עושה. רדב"ז שם

⁷ ויש לדקדק שרבינו לא כתב שממיתין אותו סמוך לשקיעת החמה כמו שאמרו בברייתא אלא כתב ותולהו סמוך לשקיעת החמה שנראה שאין הקפידא אלא שיתלוהו סמוך לשקיעת החמה וכבר אפשר שימיתוהו מבעוד יום. ויש לומר שמאחר שכתב אחר שסוקלין או משקעין את הקורה וכו' משמע שתיכף לסקילה תליה וכיון שכתב שתולהו סמוך לשקיעת החמה ממילא משמע שסקילתו הויא קרוב לשקיעת החמה

⁸ רמב"ם סנהדרין פט"ו ה"ז וה"ח שו"ע יו"ד שנו סעי' א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

כג) לא תלין נבִלְתוֹ עַל הָעֵץ כִּי קָבוֹר תִּקְבְּרֶנּוּ בַיּוֹם הַהוּא כִּי קָלְלַת אֱלֹהִים תְּלוּי אֹלָם אִם עֵבֶר וְהַלִּינוּ אֵין לֹקָה, כִּיּוֹן שֵׁאֵין בּוֹ מַעֲשֵׂה⁹.

לפיכך יהודי¹⁰ שמבקשים הנכרים סך עצום להניחו לקבור בקבר ישראל, אין מחוייבים להוציא ע"ז ממוזן הרבה, כדי שלא יעברו על לאו דלא תלין. וגם מי שמוטל עליו לקברו אינו חייב לבזבו יותר מחומש¹¹.

הלינו לכבודו¹² להביא לו ארון ותכריכין או ספרנים, או כדי שיבאו קרובים או להשמיע בעיירות ויתאספו הקהל. אינו עובר עליו ואדרבא מצוה להלינו לכבודו.

אין עובר¹³ על לאו זה אא"כ הלינו עד עמוד השחר, ואפילו מת בלילה צריך לקברו עד עמוד השחר. וי"א שצריך שילין כל הלילה ולכן אינו עובר עד למחרת, וי"א¹⁴ שעובר על לאו זה מיד בשקיעת החמה, והמנהג כדיעה ראשונה¹⁵.

ומלבד לאו זה י"א¹⁶ שיש בו עשה דקבור תקברנו וי"א שאינן עשה זה אלא בהרוגי בי"ד.

אף על כזית¹⁷ מן המת שהלינו עובר משום לאו זה, ויש להסתפק על פחות מכזית. וי"א¹⁸ שגם במת בן נח שייך לאו זה ואסור להלינו הארץ ישראל. וי"א¹⁹ שאין שייך בו.

⁹ מנחת חינוך מצוה תקלו אות ד

¹⁰ שו"ת חוות יאיר סי' קל"ט

¹¹ מאחר דלא עבר הל"ת בפועל לא הוי רק כמ"ע ולא דמי לל"ת בפועל שמחוייב לבזבו כל ממונו כמו שכתב הרמ"א לעיל ר"ס קנ"ז ע"ש. ולפ"ז משמע דער הומש מחוייב לבזבו כמו דמשמע מדברי הש"ך שם דבעשה עד חומש צורך לבזבו. פתחי תשובה שם

¹² רמב"ם שם וש"ע שם

¹³ מנ"ח שם אות א

¹⁴ שו"ת גינת ורדים יו"ד כלל ה סי' ב

¹⁵ גשר החיים ח"א פ"ז סי' א סעי' ג

¹⁶ כ"מ דעת החינוך מצוה תקלו ועיין קומץ המנחה שם אות א

¹⁷ תוס' יו"ט שבת פרק המצניע מ"ה

¹⁸ רמב"ן עה"ת שם פס' כב קומץ המנחה שם אות ג

¹⁹ גשר החיים שם סעי' י

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

גם בנפלים²⁰ עובר משום לא תלין. וי"א²¹ שאין עובר.

י"א²² שבארץ ישראל ישנו לאו מיוחד (שם) ולא תטמא את אדמתך, ולכן יש איסור הלנה גם בנכרי, וגם בנפל בארץ ישראל כיון שתלוי בקדושת במקום.

כל זמן שלא קברוהו עדיין בקרקע אע"ג דהוא מונח בארון ותכריכים עדיין עוברים עליו, אבל אם²³ הניחו את הארון בקרקע אפילו הארון סתום לגמרי, ולא נקברוהו, אין עוברים עליו. וכן אם נתנוהו בכוך קבורה, ואפילו חצוב בסלע, או איצטבא שבתוך מערת הסלע אין עובר.

אין עובר על לאו זה²⁴, אלא מי שמוטל עליו לקבור מת זה, ואם אין לו אבלים החיוב על בי"ד. ואם אין בי"ד הרי הוא מת מצוה שהכל חייבים בכבודו. ובמקומות שיש חברה קדישא הרי הם השלוחים והבי"ד, וחייבים על זה.

אסור להלין²⁵ את המת כדי לקברו סמוך לשקיעה בע"ש, כדי להצילו מחבוט הקבר, שאין זה נקרא לכבודו.

מת שאין ידועה זהותו, מותר להלינו כדי שיבואו ויזהו אותו²⁶.

בעיה"ק ירושלי²⁷ תובב"א אסור להלין את המת גם בזמן הזה, אפילו לכבודו. ואפילו נכרי ואפילו נפל, ואיסור זה הוא על כל מי שיש בידו לקברו, ולא רק על המחויבים בקבורתו, וזה דוקא בתוך גבול²⁸ ירושלים העתיקה, מקום המקודש לאכילת קדשים ומעשר שני.

ה. ולא היו קוברין אותו בקברות אבותיו אלא שתי בתי קברות היו מתוקנין לבית דין אחת לנהרגין ולנחנקין ואחת לנסקלין ולנשרפין

²⁰ מג"א תקבו ס"ק ב ופ"ת יו"ד שם ס"ק א

²¹ גשר החיים שם

²² גשר החיים שם סי' ב סעי' א

²³ גשר החיים שם סעי' ט

²⁴ גשר החיים שם סעי' ח

²⁵ שו"ת רדב"ז ח"ד סי' ק"ז

²⁶ קיצור שלחן ערוך סי' קצח סעי' ג פתחי תשובה שם ס"ק ג

²⁷ גשר החיים שם סי' ג

²⁸ יוגבולותיה הם שפולי הר ציון (לדרום בית הספר גובט מקום חומת בלים) במזרח חומת הר הבית בצפון חומת העיר העכשווית שיסודה חומת נחמיה במערב הקו הנמשך מבית הדואר הישן ורחבת אלנבי עד לרחוב ממילא ומרכז מסחרי" (שם)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

כל הרוגי בית דין²⁹ אין קוברין אותן בקברי אבותיהם בכלל ישראל, אלא שני קברות מתקנין להן בית דין אחד לנסקלין ולנשרפין, ואחד לנהרגין ולנחנקין. ודבר זה הלכה מפי השמועה.

ו. נתעכל הבשר מלקטין את העצמות וקוברין אותן במקומן

כל הרוגי³⁰ בית דין³¹ אין נקברין עם אבותיהן עד שיתאכל הבשר וממנום ליורשיהם.

נתאכל³² הבשר היו מלקטין את העצמות וקוברין אותן בקברות אבותיהן, ויש לקרוביהן³³ לעשות להן ארון ותכריכין.

ז. והקרובים באים ושואלים בשלום הדיינין ובשלום העדים

כלומר שאין בלבנו עליכם שדין אמת דנתם

הרוגי בית דין³⁴ באין קרוביהן ושואלים את שלום העדים ואת שלום הדיינים להודיע שאין בלבם עליהן כלום שדין אמת דנו.

דף מו:

ח. ולא היו מתאבלין אבל אוננין שאין אנינות אלא בלב

²⁹ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק יד הלכה ט

³⁰ רמב"ם הלכות אבל פרק א הלכה ט

³¹ מבועי לי הני דמיקטלי מבית דין ע"פ הוראת שעה, כמש"כ פרק כ"ד מסנהדרין ה"ד, אם מתאבלין עליהן, כיון דמזבח קולטן, יעוין הלכות רוצח פרק ה' הלכה י"ב, ולשון כל הרוגי ב"ד משמע דכולם כחדא, ודוק. או"ש שם

³² רמב"ם סנהדרין שם

³³ ונראה מדברי רבינו שאין יכולין הקרובין לעשות להם ארון ותכריכין אלא אחר שנתעכל הבשר והכי משמע בגמרא רדב"ז שם

³⁴ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק יג הלכה ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

הרוגי בית דין³⁵ אין מתאבלין עליהן, ואף על פי שאין נוהגין אבלות הרי הן אוננים עליהם שאין אנינות אלא בלב.

ט. והומת ותלית ממיתין אותו ואחר כך תולין אותו הא כיצד משהין אותו עד סמוך לשקיעת החמה וגומרין את דינו וממיתין אותו ואחר כך תולין אותו אחד קושר ואחד מתיר כדי לקיים מצות תלייה

כבר התבאר שמצות³⁶ הנתלין לתלותן אחר שסוקלין אותן³⁷ סמוך לשקיעת החמה³⁸ ומתירין אותו מיד, ואם לן עוברין עליו בלא תעשה כמו שהתבאר.

י. מי שאינו מחוסר אלא קבורה יצא זה שמחוסר קציצה וקבורה

כבר התבאר לעיל דף מה: שאין תולין על אילן המחובר³⁹ לקרקע⁴⁰, אלא על התלוש כדי שלא יהא מחוסר קציצה, שהעץ שנתלה עליו נקבר עמו, שלא יהא לו זכרון רע ויאמרו זה העץ שנתלה עליו פלוני

יא. רמז לקבורה מן התורה מניין תלמוד לומר כי קבור תקברנו מכאן רמז לקבורה מן התורה

³⁵ רמב"ם שם ואבל שם

³⁶ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק טו הלכה ז

³⁷ לא נתבאר בדברי רבינו מאיזה מקום תולין אותו אבל רש"י כתב ותולה אותו בידו ומשמע שלא היו תולין אותו מן הגרון כדרך שהמלכות עושה. רדב"ז שם

³⁸ ויש לדקדק שרבינו לא כתב שממיתין אותו סמוך לשקיעת החמה כמו שאמרו בברייתא אלא כתב ותולה סמוך לשקיעת החמה שנראה שאין הקפידא אלא שיתלוהו סמוך לשקיעת החמה וכבר אפשר שימיתוהו מבעוד יום. ויש לומר שמאחר שכתב אחר שסוקלין או משקעין את הקורה וכו' משמע שתיכף לסקילה תליה וכיון שכתב שתולהו סמוך לשקיעת החמה ממילא משמע שסקילתו הויא קרוב לשקיעת החמה.

³⁹ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק טו הלכה ט

⁴⁰ ומדברי רבינו נראה דדוקא מחובר לקרקע ממעט אבל לא נעוץ ע"כ. וזה פשוט בדברי הרב שהרי כתב לעיל בסמוך משקעין את הקורה בארץ אלמא דנעוץ לא ממעט ודוק. פרי"ח במים חיים שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

מצוה מן התורה⁴¹ לקבור את המת בקרקע, שנאמר שנאמר (שם) כִּי קָבוּר תִּקְפְּרְנוּ, לרבות כל המתים⁴² לקבורה.

לפיכך הנותן מתו בארון ולא קברו בקרקע הרי זה עובר משום בל תלין כמו שהתבאר שהרי לא קברו, ואם נתנו בארון וקברו בקרקע אינו עובר עליו.

ומכל מקום יפה לקוברו בקרקע ממש אפילו בחוצה לארץ⁴³, דסתם קבור בארץ ממש משמע. ועוד דנוח לו למת⁴⁴ יותר לשכב על העפר ממש⁴⁵,

⁴¹ שו"ע ונו"כ יו"ד שסב א

⁴² במת נמי אפשר שעל פחות מכזית אינו מצווה לקברו, תוספות יום טוב שבת פרק י' משנה ה' ד"ה וכן כזית מן המת. ומעוך ונפל, מדינא מותר לזרקו ואינו צריך קבורה, עיין פסחים ט' [ע"א] בשפחתו של מציק, ובור שמטילים בה נפלים בישראל מיירי, אלא שנהגו להחזיק זה לתועבה, תשובת חות יאיר עלה ס"ח ע"א [סימן סה אות ו]. ועיין מגן אברהם סימן תקכ"ו ס"ק כ' דמצוה לקברו. ועיין תשובת נודע ביהודה [מהדורא קמא] או"ח סימן ט"ז ויו"ד סימן צ'. גל' מהרש"א שם

⁴³ יש נוהגין לתת מעפר ארץ ישראל בקבר, ויש להם על מה שיסמוכו בדברי רז"ל. ערך לחם שם

⁴⁴ אין מניחים לעובד כוכבים לראות המת בקבר. ספר חסידים (סי' תקל"ג). חי' רע"א שם

⁴⁵ ובלבוש כתב ומכאן תמיה גדולה בעיני מה שאנו נוהגין לעשות לכהנים ארונות שלימים דהיינו שעושין מלמטה דף ושוכב על הדף, ואומרים טעם משום השיבות דכהונה הוא, והרי טוב היה לו לשכב על העפר וכי משום השיבות עושין לו מה שאין לו נחת רוח בקברו, ועוד הרי רבינו הקדוש נשיא היה וצוה כן שתהא ארונו נקובה מלמטה, שפירושו שיטלו דף התחתון מן הארון וישכיבוהו על העפר, וצריך עיון. וכתב הש"ך א לפמ"ש בדרישה דבזמנינו שנותנים חרסית על פיו ועיניו הוי במקום עפר דבזמננו ניהא עי"ל דאי אפשר לארונות שעושין עכשיו שלא יהיו נקובים בצדדים ובנקב סגוי, ובבאר היטב שם א כתב ועי"ל לפי מנהגינו שמניחין כים עפר תחת ראשו הוי כקבור בעפר אף על פי שהכים מפסיק כיון שהוא מפשתן דק כנהוג אין זה הפסק ולאותן שנותנין מעפר א"י על פניו של מת ניהא טפי.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

שנאמר (בראשית ג פסוק יט) **כִּי עָפָר אֶתָּה וְאֶל עָפָר תָּשׁוּב**. אולם אם הארון אינו סתום אלא יש בו נקבים, נחשב הוא⁴⁶ כקבור בעפר⁴⁷.

האומר: אל תקברוהו⁴⁸ מנכסיו, אין שומעין לו, שהקבורה מצוה⁴⁹ מן התורה. אלא מוציאים מירשיו כל צרכי קבורתו בעל כרחו כמו שהתבאר במסכת כתובות דף מח.⁵⁰ וכן כל מה שרגילין לעשות לבני משפחתו, אפילו המציבה שנותנין על הקבר מוציאים מירשיו.

והוא שירשו ממון מאביהם, אפילו לא ירשו אלא מעט ואביהם נתן מתנות רבות לאחרים מוציאים מן היורשים, שמקבלי המתנות זכו בשלהם בתורת מתנות ומה שירשים היורשים יורשים בכח אביהם והם חייבים לקבורו.

ואם לא נשאר כי אם כדי כתובת אשתו אינה מחוייבת לקבורו, כי אם מוטל על הקהל⁵¹. וזה כשאמר שלא לקבורו מנכסיו, אבל אם לא אמר כך, אפילו לא הניח שום דמים, חיוב מוטל גם על הקרובים ליתן לסיוע צרכי קבורה לפי ממונם⁵². לפי ראות עיני הבית דין.

⁴⁶ עי' (בתש"ו התם סופר סי' של"ב) שנשאל מרב אחד ע"ד בית הקברות שבעירו רגילים לקבור להניח הראש לצפון ורגליו לדרום ופתח שער הכניסה להקברות היה לדרום ומחמת דוחק המקום שנתמלא רוצים לשנות להתחיל שורה אחרת ממזרח למערב הראש למזרח ורגלים למערב. והשיב גם בעיני יפלא מאין הרגילות לקבוע תחומין ורוחות בקבורת מתים ובק"ק פ"ב קוברים הראש למערב ורגלים למזרח ומ"מ הנה להם לישראל כו' ומרגלא בפומיה דאינשי דקוברים הרגלים נגד פתח שערי כניסה ויציאה לרמוז האמונה בתחיית המתים שעתיד לעמוד מקברו ולצאת דרך השער כו' והנה כאשר אנהנו השוכנים באירופא רוצים לנסוע לאה"ק יש לפנינו ב' דרכים או לנסוע מצפון לדרום עד הים האמצעי ומשם הופך פניו למזרח א"י או לנסוע ממערב למזרח קישטאנדינא ומשם הופך פניו לדרום ובא לא"י וע"כ נכון לקבור או ראשו לצפון ורגליו לדרום וכמ"ש בס' החיים הנ"ל או ראשו למערב ורגליו למזרח ולפ"ז אין הוכחה מהש"ס דמיירי בא"י דמתים קמים ועומדים בא"י ע"כ אין קפידא ברוחות משא"כ בח"ל ולכן אם רוצים בני עירו להשכיב ראש למערב ורגליו למזרח הוי כמו ראש לצפון ורגליו לדרום ומשום שינוי רגילות אין קפידא כו' ומה טוב אם אפשר שיפתחו עוד שער א' לצד שכנגד רגלי הקבורים לקיים מנהג הנ"ל ואם גם זה א"א לקבור ראש למערב פשיטא דהכל מותר ואין דנין אפשר משאי אפשר.

⁴⁷ ש"ך שם א

⁴⁸ שו"ע ונו"כ יו"ד שמח ב

⁴⁹ כ"כ ברמב"ם אבל יב א.

⁵⁰ דלאו כל כמיניה להעשיר את בניו ולהטיל עצמו על הציבור, שזה בויון לכל החיים הוא שיניחו שלדו של אדם סחוב והשלך. לבוש וש"ך שם ג

⁵¹ תשובת מהר"ם בר ברוך ומהר"ם מרוטנבורג דפוס קרימונה] סימן רמ"ג מובא בגליון מהרש"א שם.

⁵² בית הלל שם מתשובות מהר"ר משה מינץ סימן נ"א נ"ב [השני] נ"ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

**יב. דאמר לא בעינא דליקברוה ליהוא גברא אי אמרת משום
בזיונא הוא לא כל כמיניה ואי אמרת משום כפרה הוא הא
אמר לא בעינא כפרה מאי**

אפילו מי⁵³ שאין לו ממון שצוה ואמר אל תקברוהו, אין שומעין לו⁵⁴. שהרי
הקבורה מצוה וחובה על הקהל לקברו.

**יג. איבעיא להו הספידא יקרא דחיי הוי או יקרא דשכבי הוי
למאי נפקא מינה דאמר לא תספדוה ליהוא גברא אי נמי
לאפוקי מיורשין**

יורשים שאינם⁵⁵ רוצים לפרוע שכר הספד מורישם, מוציאים מהם בעל
כרחם, כשירשו ממון המת⁵⁶, שההספד כבטל המת הוא, ואין כח ביד
היורשים למנוע כבודו.

לפיכך מי שמצוה⁵⁷ שלא יספדוהו שומעין לו⁵⁸, שהוא יכול למחול על
כבודו⁵⁹, אבל אם צוה שלא לנהוג עליו גזירת שבעה ושלישים אין שומעין

⁵³ שו"ע ונו"כ שמה ג

⁵⁴ משום דאיכא בזיונא דחיי ש"ך שם ועיין חכמת שלמה, ועיין בית הלל שסב וצ"ע.

⁵⁵ שו"ע ונו"כ שדם ט

⁵⁶ דא"כ אפילו בניו אין מוציאים מהם בעל כרחו כמו שהתבאר. ש"ך ז

⁵⁷ שו"ע ונו"כ שם י

⁵⁸ ואם גדול הדור צוה כן, המיקל שלא לשמוע לו לא הפסיד, תשובת בית יעקב סימן פ"ג מובא בבאר היטב
[למהרי"ט ס"ק ד] ועי' (בשו"ת תשובה מאהבה ח"א סי' קע"ד) שהאריך בזה והביא בשם רבי הנאון בעל נודע
ביהודה ז"ל שאמר בעת שהספיד להנאון בעל פני יהושע אף שצוה שלא להספידו אין שומעין בזה למי שהוא
רבן שכבה"ג ושקיל ומרי בהא וסיים שאין לו היתר ברור לבטל דברי המת ולהספידו במקום שאמר אל
תספידוני וע"ש (בסי' ר"ז) עוד מזה. עוד כתב בתשו' בי"ע שם בשני ת"ח בעיר אחת שהיו שונאים זה את זה
ומת אחד מהם אסור למעט הספד מפני כבוד ת"ח שני ע"ש. ועי' בתשו' אבן שהם סי' ע"ב דמי שצוה שבנו לא
יאמר קדיש עליו שומעין לו ע"ש. פ"ת שם א

⁵⁹ עי' זכור לאברהם ח"ג הל' אבל אות צ' בדין ציוה שלא להעמיד לו מצבה [יעו"ש שהביא משו"ת חיים שאל
ח"א סי' ע"א אות ו' שכתב דלא ישמעו לו בכל, רק יעשו מצבה קמנה, כי יש תיקון נפש בזה, לפי האר"י ז"ל
וכו' ע"ש]. ובדין ציוה שלא יקברוהו עד אחר ב' ימים [יעו"ש בזכור לאברהם דיותר משעה שנחשב למת אין

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

לו⁶⁰, שאלו מצות דרבנן הם ואין בכוחו לבטלם מקרוביו שאין הדבר תלוי בו. אולם אם צום האב ואם שלא לנהוג בהם י"ב חדש, כיון דאינו שייך בשאר מתים אלא בכבוד אב ואם, מצוה לקיים דבריהם⁶¹.

להשגיח בצוואתו כלל, דבמקום לקיים דברי המת עבדי איסורא, דלא ישוער הרעה שגורמים לנפש המת בזה וכו' יעו"ש באורחך] דעת תורה
⁶⁰ עיי' בספר עיון יעקב שחבר הגאון בעל שבו"י במס' סנהדרין דף מ"ז שחולק על מהרי"ו ועל רמ"א ז"ל ודעתו דה"ה לענין אבילות שבעה וקריעה שומעין לו אחרי שהוא ג"כ לכבוד המתים דמה"ט המאבד ע"ל אין מתאבלין עליו וכתב שעשה בן הלכה למעשה שלא כדברי הרמ"א ז"ל ע"ש (ודבר זה נאמר ונשנה בספרו (תשובת שבו"י ח"ב סי' ק"ב) ע"ש) ועיי' (בשו"ת תשובה מאהבה ח"א סוס"י ר"ז) שהשיג עליו והעלה דאין לסמוך עליו בזה להקל ע"ש.
⁶¹ ש"ך שם ט ועייין חי' רע"א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

